СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 58. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 12-го БЕРЕЗНЯ 1949. No. 58. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MARCH 12, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen { 4-0807 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ЗА ВІДІБРАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ПРАВ КОМУНІСТАМ

Вашингтон, 10. березня. — Конгресмен Френсис Е. Волтер, демократ з Пенсилвенії, зголосив закопроєкт для контролі підривних елементів. Бил домагається позбавити права громадянства навіть уродженців Америки і проганяти їх на чужину з рідної країни. Коли б жадна держава не схотіла їх прийняти, тоді вони можуть остатися в Америці як „жителі-негромадяни". Такий стан відбере їм право голосування, право займати політичний уряд, бути прийнятим до федеральної і стейтової служби і право до пашпорту на виїзд. У деяких стейтах такі особи не мали б навіть права бути адвокатами або лікарями. — Конгресмен Волтер є членом комісії неамериканських діянь і правничої комісії. Його бил буде переданий правничій підкомісії, якої він є головою.

І за напис „Комуністичний фронт" на поштових посилках.

Щоб остерегти загал перед безупинною комуністичною пропагандою під різними заслонами, вирінула в конгресових колах думка завести обовязковий напис „Комуністичний фронт" на посилках, які висилають різні комуністичні і прокомуністичні організації. Законопроєкт в цій справі зголосив конгресмен Джан Бел Виліємс з Канзас, а підкомісія поштової й цивільної служби вже почала переслухувати свідків у цій справі. Є пропозиція, щоб накладати грошеву кару $5,000 або пять років тюрми за непослух такій постанові. Одначе появилися думки, що такий примус може пошкодити теж некомуністичним організаціям, які не хочуть виявляти своїх тенденцій. Крім того заходять труднощі безупинної контролі поштових урядів над комуністичною і некомуністичною літературою.

АКСІС САЛЛІ ЗАСУДЖЕНА ЗА ЗРАДУ ПІДЧАС ВІЙНИ.

Вашингтон. — Федеральна лава присяжних суддів признала винуватою зради Злучених Держав американку Милдред Е. Гілларс, яка підчас другої світової війни поширяла з німецької радієвої станції пропаганду проти Америки й Аліянтів під прибранним іменем „Аксіс Саллі". Підчас розправи вона боронилася тим, що вона робила це під примусом, а крім того вона виставляла своє життя на небезпеку для добра Америки. Прокуратор доказував, що 48-літня американка виявляла садистичну радість при згадках про смерть американських вояків. Найвища кара за зраду є кара смерти. Суддя ще не проголосив присуду.

ПЛЯН РЕОРГАНІЗАЦІЇ ДЕПАРТАМЕНТУ СКАРБУ.

Вашингтон. — Комісія Організації Екзекутивної Ділянки Уряду, на чолі якої був поставлений колишній президент Герберт Гувер, доручила конгресові перевести реорганізацію департаменту скарбу. Комісія доручує прилучити до департаменту ще такі установи, як Ріконстрокшен Файненс Корпорейшен, Федерал Діпозит Іншоренс Корпорейшен і Експорт-Імпорт Бенк. На чолі департаменту має стояти секретар скарбу, а його головним помічником має бути підсекретар.

АМЕРИКАНКА И СОВЄТСЬКИЙ ІНЖЕНЕР ОБВИНУВАЧЕНІ В ШПИГУНСТВІ.

Ню Йорк. — На підставі переведеного слідства велика федеральна судейська лава рішила поставити в стан обвинувачення в шпигунстві американку Джудіт Коплон і совєтського інженера Валентина А. Губічева. Їх приловили в пятницю минулого тижня агенти Федерального Бюра Інвестигацій в Ню Йорку в хвилині, коли дівчина мала передати відпис цінних документів з департаменту справедливости совєтському громадянинові. Вона була бюровою робітницею в згаданім департаменті, він був інженером при плянах будови палати Обєднаних Держав в Ню Йорку.

БАРКЛІ ВИРІШИВ, ЩО СЕНАТ МОЖЕ ВИКЛЮЧИТИ ОБСТРУКЦІЮ.

Вашингтон. — Віцепрезидент Злучених Держав, Албен В. Барклі, як предсідник сенату, вирішив, що засада „замкненої дебати" покінчить обструкцію, ведену від десяти днів сенаторами з південних стейтів проти звичаєвого права на обструкцію („филибостер"). Барклі покликується на „правило про замкнення" („клочюр рул"), ухвалене сенатом в 1917 р. Це правило передбачує, що сенат може покінчити кожну дискусію, коли проти неї заявиться три четвертини сенаторів. Якщо 16 сенаторів зголосить прохання, щоб дебату покінчити, тоді сенат мусить перевести голосування над цею петицією. Якщо три четвертини сенаторів рішить покінчити дискусію, тоді сенат має так поступити. Над цею справою буде переведена дискусія негайно. Коли б прийшло до застосування правила про „клочюр", тоді сенатори могли б виголошувати тільки одногодинні промови. Теперішня обструкція має на меті недопустити до дискусії над законопроєктом про повне зрівнання громадянських прав білих і чорних людей в південних стейтах.

ПРИЛОВИЛИ ДВОХ БАНДИТІВ ЗА ГРАБІЖ В ПОТЯЗІ.

Вашингтон. — Поліція приловила двох членів банди, яка виконала грабіжницький напад на потяг залізниці Валтимор енд Огайо в середу вночі і ограбила подорожних коло станції Мартінсбург, у стейті Вест Вирджінія. Бандити після нападу втекли вкраденим автом, полишили його на полі, а потім всіли на автобус до Вашингтону. Оба мають кримінальну минувшину.

ФОРЕСТАЛ ВЗИВАЄ ЛІКАРІВ ВСТУПАТИ ДО АРМІЇ.

Вашингтон. — Секретар оборони Джеймс Форестал вислав пильний зазив до 8,000 лікарів, щоб вони вступали до військової служби. Зазив вислано листами до молодих лікарів і дентистів, щоб вони викінчували студії на кошт федерального уряду і приготовлялися до праці при збройних силах.

Данський міністер у Вашингтоні в справі Атлантійського Пакту

Вашингтон, 11 березня. До столиці Злучених Держав прибув вчора міністер закордонних справ Данії, Густав Расмусен, з метою обговорити з державним секретарем Діном Ачесоном та іншими представниками американського уряду справу проєктованого Атлантійського оборонного пакту та участи Данії в ньому. Справа участи міністра Расмусена в нарадах над самим пактом вже відпадає, бо проєкт пакту вже готовий і він, згідно з неофіціяльним повідомленням, вже був в прінципі затверджений всіми заінтересованими країнами, а його загальні постанови мали б бути проголошені вже на початку наступного тижня. Сам пакт мав би бути підписаний, правдоподібно у Вашингтоні, в перших днях квітня, і вже пороблено заходи для приїзду на цей час до Вашингтону міністрів закордонних справ заінтересованих країн. Данський міністер задумує обговорити умови приступлення до цього пакту Данії, зокрема справу постачання американської зброї країнам того пакту. Договір буде підписаний міністрами закордонних справ Америки, Канади, Британії, Франції, Норвегії, Бельгії, Голандії і Люксембургу, і правдоподібно теж Данії та Італії. Приступлення Данії до пакту має важливе значення, бо ця країна разом з Норвегією контролює вхід до Балтійського моря. Данський міністер хоче довідатись у Вашингтоні про становище Америки до окремого Скандинавського пакту, проти якого Америка не має жадних застережень, але теж не хоче більше зобов'язуватися. З приїздом міністра Расмусена до Вашингтону преса спекулює, що Данія мала б пропонувати Америці всі військові бази на Ґренляндії в заміну за постачання американської зброї. Міністер Расмусен в потягу з Ню Йорку до Вашингтону заявив кореспондентам, що по його думці велика більшість данського народу є за приступленням Данії до Атлантійського пакту. Данський премієр зі свого боку вчора в Копенгаґен заявив, що Данія без вагання приступить до цего пакту, як тільки дістане запевнення, що це є „пакт миру". Вона без сумніву таке запевнення дістане.

УКРАЇНСЬКІ ПРАВОСЛАВНІ ЄПИСКОПИ ЗЛУЧИЛИСЯ В МИТРОПОЛІЮ

Ню Йорк. — За підписом православних єпископів: Іларіона (до недавна у Винипегу, в Канаді), Богдана (з Ню Йорку) і Ореста (іменем підкарпатських православних русинів) появилося „Соборне Архиерейське Послання" з датою 2 березня 1949 р., в якому повідомляється, що на зібранні в місті Ню Йорку дня 17 лютого 1949 р. „одноголосно врочисто постановили навіки обєднатися всім трьом в одну Митрополію Святої Української й Карпаторуської Православної Церкви Північної й Південної Америки", та що обрано митрополитом цієї обєднаної Церкви д-ра Іларіона і утворено „Святий Собор Митрополії в юрисдикції Вселенського Царгородського Патріярха".

ДЕ ГАСПЕРІ ДОМАГАЄТЬСЯ АПРОБАТИ ПАРЛЯМЕНТУ НА ПРИСТУПЛЕННЯ ІТАЛІЇ ДО АТЛАНТИЙСЬКОГО ПАКТУ.

Рим, 11. березня. — Сьогодні після полудня італійський премієр Альчіде де Гаспері задумує виступити в парляменті з домаганням апробувати приступлення Італії до оборонного Атлантійського пакту, ще заки ця країна дістала в цій справі формальне запрошення. Він вияснить необхідність та користі для Італії з такого кроку. Дебати над самою справою відбудуться в наступ. тижні.

Знову судитимуть українців в Братиславі

(Власна кореспонденція „Свободи")

Братислава, Чехословаччина, 8 березня. (ІК) — Дня 21-го березня перед военним судом в столиці Словаччини, Братиславі, відповідатимуть такі старшини і вояки чехословацької армії: капітан Петро Самоїл, поручник Василь Корибутяк, поручник Олег Шуробайло, десятник Микола Комишовський, десятник Олександер Фрунзей та вояки: Дмитро Царик, Василь Монах і Тодор Гальчук. Усі вони є української національности та походять з Карпатської України. Коли в 1939 році мадяри за згодою Гітлера захопили цю частину української землі та почали безпощадно нищити свідому українську молодь, обвинувачені довго переховувались в Карпатських лісах. Після поблагословленої Гітлером совєтської окупації Західної України, обвинувачені самі зголосилися до Совєтів як жертви мадярського терору і шовінізму. Совєти їх інтернували та вислали до каторжних таборів аж на кордонах Монголії, де вони працювали при будові каналів до 1942 року. В цьому році большевики почали організувати в Бузулуку чехословацький корпус і тоді всі закарпатські українці, щоб спастися від каторжних робіт на Сибірі, зголосилися до полковника Свободи (тепер генерала і міністра війни) як чехословацькі громадяни і їх включено до того корпусу. В році 1943 большевики перекинули цей корпус, який в 75% складався з українців, на фрот проти німців. В боях під Соколовом і опісля під Києвом та пізніше в просмику Дукля в Карпатах більша частина цих закарпатських „чехословаків" згинула. Ті, що залишилися в живих, після війни не хотіли вертатися до окупованого большевиками свого рідного Закарпаття, залишаючись в Чехії і Словаччині та в більшості залишаючись теж в армії. Тепер згаданих обвинувачених судитиме военний суд братиславського армійського корпусу, закидаючи їм, що вони протягом 1947 і 1948 років співпрацювали з Українською Повстанською Армією (УПА), мобілізували до неї чеську і словацьку молодь, видавали їй зброю і військові таємниці тощо. Процес потриває один тиждень.

АМЕРИКА ДОМАГАЄТЬСЯ ВІДНОВЛЕННЯ РЕЖІМУ В ІНДОНЕЗІЇ

Лейк Соксес, Н. Й., 11. березня. — Американський представник в Раді Безпеки, Ворен Р. Остин, виступив вчора з рішучим домаганням, щоби Голандія виконала постанови Ради Безпеки та дозволила на відновлення режіму Індонезької республіки. Члени інтернованого свого часу індонезького уряду мали б вернутися до столиці та перебрати і дальше виконувати свої функції. Ворен видвигнув ці американські домагання негайно після того, як голандський представник в Раді заявив, що його країна не є в стані вже тепер виконати всі постанови ухваленої Радою Безпеки вже раніше резолюції в цій справі. Рада продовжуватиме свої наради.

В СЕНАТСЬКІЙ КОМІСІЇ ПРИЙНЯЛИ БИЛ ПРО ТАРИФУ

Вашингтон, 10 березня. — Сенатська фінансова комісія 7 голосами проти 6 ухвалила без змін законопроєкт для привернення митної тарифи в справі торговельної взаємности з чужинними державами. Законопроєкт вже ухвалений в палаті репрезентантів. Він був обовязуючим перед тим, заки попередний конгрес з републиканською більшістю його не скасував. Він дає право президентові заключувати торговельні договори з чужинними країнами без окремого кожночасного закону. Палата репрезентантів ухвалила, щоб закон дав право президентові заключати договори до 12 червня 1951 р. Адміністрація хоче перевести цей закон заки ще департамент стейту почне переговори з різними державами наступного тижня для прийняття загального договору в справі тарифи, ухваленого в Женеві в 1947 р.

ДРУГІ НАРАДИ ПЕРЕД ПАРАДОЮ В ФИЛАДЕЛЬФІЇ

Филаделфія. — Ветерани Чужинних Воєн запросили українські товариства Филаделфії до співучасти в річній Параді Американізації, як відбудеться 30 квітня. Для підготови паради відбудуться чергові наради українських товариств в неділю 13 березня в год. 1:30 сполудня в домі тов. Українських Горожан, 847 Н. Френклин вул.

50 СЕНАТОРІВ ПІДТРИМУЮТЬ БИЛ ДЛЯ ДОПОМОГИ КИТАЄВІ

Вашингтон. — Сенатська комісія закордонних відносин дістала зазив від 50 сенаторів щоб ухвалити бил для підтримки націоналістичного уряду Китаю. Бил, зголошений сенатором Патом МекКарраном, передбачує економічну й військову підмогу для Китаю вартости півтора більйона дол.

СЕСІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СССР

ВІЙСЬКОВИЙ БЮДЖЕТ ЗБІЛЬШЕНО НА 20%. МОЛОТОВ ПРАВОРУЧ СТАЛІНА. ЗНОВУ ЛАЙКА ЗІ ЗАХОДОМ.

Москва, 11 березня (АП). — Вчора тут почалася сесія Верховної Ради Совєтського Союзу, на якій міністер фінансів А. Г. Звєров представив проєкт нового бюджету совєтської імперії. Верховна Рада, зложена з Ради Союзу і Ради Національностей, теоретично мала б представляти совєтський парлямент, але на ділі це є тільки зібрання „вибраних" агентів Політбюра з цілої країни, єдиним завданням яких є кричати ура та плескати в долоні за кожним разом як на залі сесії вимовиться ім'я Сталіна. Головну рубрику в представленому Звєровом прелімінарі нового бюджету творять видатки на збройні сили, що їх цим разом збільшено на 20% та які тепер виноситимуть 79,000,000,000 рублів, отже 15,000,000,000 долярів по офіціяльному совєтському курсі. Загальний бюджет в новому бюджетовому році буде найбільший в історії Совєтського Союзу. Загальні приходи, отже здирство податків з вже давно до сорочки ограбленого населення, передбачується на 445,000,000,000 рублів, а загальні видатки встановляється на 415,355,000,000 рублів, отже бюджет мав би 30,000,000,000 рублів надвишки. Минулорічний совєтський бюджет виносив: приходи — 428,400,000,000 рублів, видатки — 368,800,000,000, отже надвишки мало бути 39,600,000,000 рублів. Минулорічні видатки на армію були 66,000,000,000 рублів. Збільшення видатків на армію Звєров мотивував совєтською „політикою світового миру". При цій нагоді совєтський міністер накинувся лайкою на Злучені Держави та на Британію за їхню оборонну підготовку. Вчорашня сесія не дала жадних вияснень на останні зміни в совєтському уряді. На сесії був приявний Сталін з усіми своїми „соратниками" та зі „звільненим" з посту міністра закордонних справ Молотовом праворуч нього. Совєтська преса з нагоди відкриття сесії наводить як підставу теперішньої совєтської політики виступ Сталіна на партійному з'їзді 10 років тому, отже під час совєтсько-націстівського братання, коли то Сталін запевняв свого союзника Гітлера, що він ніколи не буде „вибирати каштанів з вогню" для американських і англійських „плютократів" та що Гітлер сміло може починати свою военну авантуру. Американська преса звернула відносно малу увагу на теперішню сесію совєтської парляментарної комедії, підкреслюючи тільки її повну ідентичність з гітлерівським Райхстаґом, на якому Гітлер диктував а вибрані ним „представники народу" тільки кричали „гайль". В Москві процедура така сама, тільки замісць „гайль" кричать „урра".

„ЗВІЛЬНЕНО" ЩЕ ОДНОГО СОВЄТСЬКОГО ДОСТОЙНИКА.

Лондон, 11 березня. — Московська радіовисильня повідомила про „звільнення" з посту голови Ради Міністрів Російської Совєтської Федеративної Республики Михайла Радіонова та про призначення на це місце якогось Черноусова.

БРИТАНСЬКІ ДИВІЗІЇ ГОТОВІ ДО АКЦІЇ.

Лондон, 11 березня. — Британський секретар війни, Емануел Шінвел, з цілою рішучістю заперечив вчора в парляменті закид, мовляв Велика Британія не має дивізій, які в кожній хвилині були б готові до акції. Шінвел заявив, що такі дивізії існують і вони в кожній потребі могли б бути доповнені всіми потрібними резервами в людях і зброї. Проте, він відмовився означити кількість і силу тих дивізій, щоб не давати інформацій ворогові. Він в дальшому повідомив, що в цьому році в перше від закінчення війни британські сухопутні війська в самій Британії і в Німеччині відбудуть великі военні вправи.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ АВСТРІЇ ЗНОВУ В „МЕРТВІЙ ТОЧЦІ"

Лондон, 11 березня. — Конференція заступників міністрів закордонних справ чотирьох великодержав в справі підготовки мирового договору з Австрією вступила вчора знову в безвиглядну „мертву точку", як представники Австрії і Югославію рішучо відмовилися зробити будьяку уступку в своєму теперішньому становищі. Західні союзники піддержують становище Австрії, тоді як Совєтський Союз попирає домагання Югославії. Тому що західних союзників є трьох, а Совєтський Союз один, тепер за Совєтами була б черга зробити відповідну компромісову уступку, але на це цілком не заноситься. Наради це будуть продовжуватися.

ПЕРЕД ОСТАТОЧНОЮ ЛІКВІДАЦІЄЮ БОЛЬШЕВИЗМУ НА ПЕЛЬОПОНЕЗІ.

Тріполіс, Греція, 11 березня. — З добре поінформованих джерел тут стверджується повний успіх грецької армії в боротьбі проти комуністичних партизанів на Пельопонезі. Ще тільки в поодиноких випадках трапляються малі сутички, але цивільна відбудова вже є в повному ході і вважається, що в найблищих тижнях досягнеться вже повного замирення цеї частини Греції.

ВАЖЛИВА КОНФЕРЕНЦІЯ КРАЇН БЕНЕЛЮ.

Гаґа, 11 березня. — Вчора тут почалася важлива конференція 22 міністрів країн Бенелю (Бельгії, Голандії і Люксембургу), які рівночасно зі своїми фінансовими і господарськими експертами обговорюють справу повного господарського союзу цих трьох країн.

КРІЗА КИТАЙСЬКОГО УРЯДУ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

Нанкінг, 11 березня. — Кріза китайського уряду після резиґнації премієра Сун Фо продовжується, не зважаючи на всі зусилля діючого президента Лі Тсунг-єн перемогти її. В останньому повідомленню говориться, що премієрство, можливо, прийме міністер оборони, ген. Го Інг-чін.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОБОРОНА ПРОТИ ЗБРОЙНОГО НАПАДУ

Північно Атлантійський Пакт Безпеки, який уже стає дійсністю, є безсумнівно дуже важною подією вже з чисто американського боку. Це ж цілковита ліквідація політичної ізоляції Злучених Держав! Ця велика зміна в американській закордонній політиці матиме цілком певно далекосяглі наслідки і це нині найбільш інтересує не тільки американський нарід, але й цілий світ.

„Мир через силу" — пише Ню Йорк Таймс, вияснюючи суть і значення Північно Атлантійського Пакту Безпеки. Отже ціль цього Пакту — мир, а шлях до нього — сила. Цією силою має стати на Заході реґіональна організація, створена для оборони перед збройним нападом, звідки він не походив би. До цеї організації покищо належали б такі держави: Злучені Держави, Канада, Британія, Франція, Бельгія, Нідерлянди і Люксембурґ. Усі ці держави цей Пакт затвердять ще й формально, так, що вже нині можна говорити про нього, що він уже заіснував, себто, що сила вже так, якби створена.

Важне тут, що цього Пакту не було б, коли б демократії не почували себе загроженими комуністичною агресією та московським імперіялізмом. Не так давно такі пакти були хіба тільки мрією одиниць. Щойно кремлівська загроза поставила демократії в таке положення, що прийшлось рятувати себе перед загладою. Зрозумівши, що поодинці себе не врятують, взялись до колективної оборони.

Створення Північно Атлантійського Пакту Безпеки має на цілі в першу чергу налякати Москву, щоб не важилась поширяти свою агресію на дальші країни, а теж забезпечити обняті договором країни перед збройним нападом і то нападом Совєтів. Отже поставлено силу проти сили в такому розумінні, що Західна сила є більша від Східньої та що ця обставина заставить Кремль змінити свою політику та повзяти більш миролюбний та угодовий курс.

У цьому всьому криється для демократій одна небезпека. Вже піднялись в Америці різні голоси, що запевняють, що Совєти можуть тепер „змякшіти". А заповідають вони це на те, щоб американський уряд та американський нарід був приготований на нову ситуацію, яка може скоро витворитись на міжнароднім полі, коли Совєти зачнуть говорити „лагідніше" й більш „угодово". Такий часопис, як Ню Йорк Таймс, прямо бажає собі, щоб так сталось та щоб тоді розмежувати в мирі „Росію" і „Захід". Методиський єпископ Дж. Бромлі Окснем уже пропонує вислати до Росії ще одну „місію", себто 10 американських репрезентантів, щоб вони познайомились там з відносинами і „вернувши сказали народові, що вони там бачили". Таке запропонував він в Клівленді 400 делегатам, що зїхались на конференцію, скликану з ініціятиви Міжнародної Ради Церков Христа в Америці. Виходить, що навіть такій особі ще не цілком ясно, що уявляє собою совєтський режім і то в моменті, коли комуністичний суд в Болгарії засудив протестантських проповідників в такий спосіб, що викликав обурення в цілому свободолюбному світі.

Маючи такі речі на увазі боїмось, щоб Північно Атлантійський Пакт Оборони у такій атмосфері й серед таких сподівань не втратив свого історичного значення, яке йому надають справжні оборонці свободи і демократії. Боїмось, щоб він, „налякавши" Кремль, не дав йому нової нагоди щераз обдурити Захід і дістати передишку, так дуже йому потрібну на більшу підготовку до нової агресії.

Продукція заліза — воєнна справа

Маневри американської воєнної фльоти на Карібському морю виглядають на добре передуманий плян оборони не тільки Злучених Держав Північної Америки, але й цілої Західної півкулі. Не даром Гансом В. Балдвин, військовий критик з щоденника Ню Йорк Таймс, звернув увагу на цю околицю, положену на шляху між Північною й Південною Америкою і назвав її центром для воєнних вправ країн Латинської Америки. Карібське море, з островами Порто-Ріко становлять посілість Злучених Держав. Вони мають свого окремого команданта для береження приступу до Панамського каналу і Панамської шийки, куди веде головний водний торговельний шлях не тільки з Атлантійського океану на Тихий й навідворот, але теж і з Північної Америки до Південної і впротивний бік.

Через Панамський канал веде між ін. 5,000-милевий шлях для постачання кораблями більшої частини запотребування залізної руди для Злучених Держав з копалень Круз Ґранде, в республиці Чіле, в Південній Америці. Попри руду з Чіле спроваджують північно-американські сталівні залізну руду ще з острова Куба, з Швеції, з Африки й околиць Північних Озер на границі Канади. Останні копальні находяться в околиці Масабі Рейндж, серед горбів Минесоти і належать до найчистіших.

Від часу, коли президент Труман у своїй інавґураційній промові згадав про можливість федеральних підприємств у деяких ділянках промислу на випадок, коли б приватні підприємства не могли постачити потрібної кількости матеріялів, промислові кола звернули пильну увагу на продукцію заліза як критичного матеріялу, що його буде продукувати уряд на випадок необхідности. Люди, що інтересуються обороною країни не тільки в загальних начерках, і в подробицях, добре знають, що для оборони держави потрібно найбільше заліза.

З недавньої історії звісно, що майже перед самим нападом Японії на Злучені Держави в 1941 р. японський уряд через посередників закупив за добру ціну сталь з нюйорської надземної залізниці, яку тоді розібрали і той злом ужив на зброю проти Америки. Це вказувало, що Японія не мала подостатком заліза для воєнних потреб, коли мусіла його спроваджувати аж з Ню Йорку.

Коли тепер увесь світ зброїться — одна половина для нападу, друга для оборони — то зовсім природне, що в першу чергу Злучені Держави мусять заздалегідь подбати про припаси заліза, щоб мати все потрібне на випадок війни.

З початком біжучого року заговорили фахівці, що Америка терпить тепер на найбільшу в своїй історії недостачу заліза, але не тому, що заліза є обмаль, а тому, що його потрібно більше ніж колинебудь в минулому. Америка потребує його для своєї оборони, для оборони Европи, а крім того для власних потреб, як от на побудову домів, на виріб авт, на розбудову залізничих шляхів і залізничого виряду. Не треба теж забувати, що незвичайно багато заліза чи сталі потрібно при верченні й побудові машин для добування нафти — другого незвичайно цінного матеріялу для воєнних цілей.

Американський Інститут Заліза й Сталі обраховує, що в роках 1920 і наступних наша продукція сталі виносила понад 60 мільйонів тон. У тридцяти роках вона впала до 56 мільйонів тон, а підчас другої світової війни підскочила до 89 мільйонів. Минулого року Америка випродукувала понад половину цілої залізної продукції світу, а на рік 1949 передбачена продукція на 96 мільйонів тон. Не зважаючи на те, Злучені Держави потребуватимуть далеко більше заліза. Так на 1950 рік департамент рільництва передбачує запотребування 110 мільйонів тон, а департамент праці каже, що треба буде 120 мільйонів тон.

Оце мабуть причина, чому президент заповів продукцію заліза при допомозі федеральних фондів, для заспокоєння потреб нації. Питання тільки, чи існують у сусідстві Злучених Держав поклади заліза, доступні для американських підприємств. Знавці твердять, що на щастя, припаси залізної руди находяться в Венесуелі, в Південній Америці, отже за Карібським морем; і на півострові Лабрадор, на північний схід від Канади. Якість цих рудокопів має бути така, як руда з Месабі Рейндж в Минесоті.

Коли йдеться про виріб сталі, то її продукують яких 20 американських підприємств. На першому місці стоїть фабрика Спарров Пойнтс, якої власником є Бетлегем Стія Компані, а яка обіймає 3,300 акрів землі з різними гутами і виробами. Це підприємство має корабельні варстати в кількох портах, а найбільші є над заливом Чезапік, у стейті Мериленд. Усіх американських підприємств, виробу залізних предметів є около 33,000. Всі вони переганяються у видосконаленні своїх продуктів і тому американські сталеві вироби мають першокласну марку. Не зважаючи на посилену продукцію, ці підприємства ще не всилі подолати замовленням, які пороблено в них після війни. Щоби заспокоїти теперішні потреби нації, треба ще більше фабрик і ще більше сталі — яких 15 мільйонів тон.

Порівнюючи продукцію заліза інших держав з американською продукцією під теперішню пору, обраховують, що Росія продукує яку четвертину припасів сталі Злучених Держав, отже коло 20 мільйонів тон, Великобританія коло 16 мільйонів, Франція 8 мільйонів тон.

Коли брати до уваги продукцію сталі, то нема сумніву, що країни Атлантійського Пакту будуть мати подавляючу перевагу не тільки залізної руди, але й самої сталі. Та підчас війни йдеться про те, щоб засоби продукції не перейшли в руки ворога. Тому треба наперед забезпечити ці засоби так, щоб їх можна було використувати для оборони країни серед найбільшої кризи.

За правильну оцінку основних проблем

(Голос в дискусії).

Від Редакції: В порядку започаткованої на сторінках цього щоденника дискусії про наші „основні проблеми", друкуємо сьогодні першу на цю тему статтю К. Петруса і на неї звертаємо окрему увагу наших читачів. К. Петрус — це один з нових імігрантів з під-совєтської України. Збірка його праць п. н. „Совєтські Арештанти", що була відзначена другою нагородою на недавньому літературному конкурсі в Европі, вже швидко почнеться друкувати у фейлетонах „Свободи". Сьогоднішній його голос в дискусії на тему „основних проблем" буде продовжуватися.

—o—

Коли я прочитав статтю п. М. Кокольського „Сіра кобилка", як відповідь на статтю п. І. Керши „Основні проблеми", мені пригадалася одна анекдота про одного старенького професора-ботаніка. Цей професор майже цілий день читав лекції про одну медичну рослину та її чудодійні лікарські якості, а коли на другий день студенти принесли йому живий екземпляр цієї рослини і попрохали його определити її, він мудро оглянув рослину й ще мудріше сказав: „Принесіть мені вказівний каталог рослин і я вам определю її"...

Професор оперував мертвими експонатами ціієї рослини, засушеними для музеїв та лабораторій. А коли прийшлось определити живу рослину, він розгубився й насмішив своїх слухачів...

Наша так звана „стара еміґрація" нагадує мені оцього старенького професора-дідуся, відірваного від сучасного реального українського життя, котра й по цей день ще продовжує смоктати власні свої пальці й думати, що вона творить велику політику... Календар цих шановних панів показує як не 1913 рік, то 1918-20 роки напевно, і їм здається, що не було ніякої зміни ні в політичному, ні в економічному, ні в ідеологічному житті нашого народу... Як би ці пани могли проснутися від своєї летарґії політичної чи ведмежої (ведмідь зимою спить й смокче свою лапу), вони побачили б, як далеко вони залишилися позаду свого рідного Краю й свого рідного народу...

Шановний п. Кокольський може й не належить до анекдотичних дідусів-професорів, але треба сказати правду, що українці з Галичини та Буковини, котрі прожили майже все своє життя поза межами України (совєтської) з її 40 мил. населенням, з її підсовєтськими муками й стражданнями, — не знають сучасної реальної живої України, сучасного українського народу, не знають того, що цей нещасний народ пережив за ці 30 років червоного Сатанізму... і не тільки наш, український нарід, а й його співв'язні по великій тюрмі Сталіна — інші народи большевицької імперії...

І коли ці старенькі дідусі, а з ними й шановні інтеліґенти з „Заходу", коли-небудь повернуться до рідного краю, до свого рідного живого народу, вони не зрозуміють того, чого сьогодні хоче наш нарід; а нарід не зрозуміє їх, чого власне, вони приїхали до нього й морочать йому голову своїми 13 партіями, яких вони насмоктали зі своїх власних „безробітних" пальців... Натворили цих партій, не задумуючись над тим, а чи відзеркалюють вони стан сучасної України, бажання та потреби многострадального народу?... Сотня відірваних від народнього тіла інтеліґентів та дідусів-професорів, оперуючи музейними експонатами минулого століття, беруться тут, за кордоном, вирішувати долю 40 мил. нації... не знаючи її сьогоднішнього бажання.

Пан І. Керша більше знає цей народ, ніж п. Кокольський, бо він недавно відірвався від нього... Він жив з ним 30 років під-совєтським життям... Може поверхово, але п. Керша знає, чого сьогодні бракує нашому народові. І безумовно, сучасному українцеві підсовєтському рідніший буде анти-комуніст „кацап" чи монгол, ніж комуніст Тичина... Але про це ми поговоримо пізніше. А зараз мені хочеться торкнуться цілої низки питань, без розв'язання яких решта питань, щодо визволення нашого народу з-під большевицького ярма, буде лише „смоктанням" нашої власної лапи...

Ці питання - проблеми міжнародного масштабу.

Наша грішна планета за останні 25-30 років свого існування вступила всмугу історичної „мраковини"... Ще до першої світової війни історія людства рухалася й розвивалася по закону, коли так можна висловитися, аритметичної прогресії. Після ж першої війни й до наших часів вона, історія людства, переключилась на інший рух й стала розвиватися по закону геометричної прогресії, де, як відомо, останній чинник порівнюється сумі всіх попередніх членів плюс одиниця... Останнім членом цієї прогресії є ідеологічно-політичний поділ всього людства на дві групи: большевиків - комуністів з одного боку, та антикомуністів — з другого. І не тільки розділення, а й підготовка цих груп до останньої схватки не на життя а на смерть... В цій майбутній боротьбі невтральних не може бути й не буде: або-або.

Два світогляди — ідеалістично-християнський і матеріялістично-большевицький мусять сказати свої останні слова... і той переможе, чиї ідеї будуть сильнішими в цьому планетарному зударі...

Сьогодні ми мусимо мислити категоріями не „Сірої кобилки", червоних жупанів або романтикою Запорозької Січи, а категоріями З'єднаних Европейських Штатів, категоріями Атлантійського Пакту, категоріями антикомуністичної групи людства... І той, хто буде знаходитися в тій групі, — буде нам українцямріднішим, ніж тов. Гречуха, Мануїльський, живі й мертві Скрипники, Кагановичі, Тичини, Сосюри. Антикомуністи — мурин, поляк, москаль чи монгол будуть нашими союзниками, а товариші Кагановичі, Рильські та Тичини будуть нашими ворогами... Так історія поділила сьогодні людей, і з цього й треба нам починати. Доля нашого народу й України, а також і доля всього людства сьогодні залежить від того, хто переможе в цій майбутній боротьбі... Коли переможе християнсько - демократичний світ, стане вільною й наша Україна, як член великої родини всесвітних штатів всіх націй...

Правда, ми не можемо повторювати також дурниці, яку в свій час висловив переляканий Гітлером п. Чорчил, котрий, як відомо, казав, що він готовий заключити згоду й з дияволом, аби тільки розгромити німців.... Як бачимо, цей союз з дияволом та й ще з червоним приніс і ще принесе людству багато лиха й нещастя. Цим шляхом ми не повинні йти... Руками й засобами зла можна творити лише зло. Антикомуністи, мусять бути слугами Добра, щоб перемогти зло, і в ім'я цієї ідеї дорогою Черчіля ми не підемо...

І щоб перемогти большевицьку імперію, всі антикомуністи мусять об'єднатись, незалежно до якої раси чи нації хто буде належати... Ми простягнемо наші руки до всіх п о н е в о лених большевиками народів — москалів, білорусів, монголів, кавказьких народів і крикнемо їм словами ворожого гимну:

„Повстаньте, гнані та голодні!"

Наші національні гасла будуть осяяні свободами европейсько - американської демократії. В наших серцях мусить бути Христова Правда, яку ми достойно зможемо принести до рідного Краю, щоб замінити нею совєтську „правду" в лапках... Ми повинні принести нашому народові не тільки визволення від комуністів та страшенної матеріяльної нужди, але й визволити його від сатанської ідеології...

І тоді над нашим нещасним Краєм зійде сонце нового життя.

І зійде воно зі Заходу.

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

44)

— Тисячу разів мусить наша душа висловити за і проти, поки вона скаже своє так. Це — мов мірничий апарат, що діє тільки на середню-аритметичну. І коли ми перейдемо до нашої справи, за яку ми всі отут тепер боремось, ми дуже будемо здивовані, коли я скажу, що ми тут діємо, як люди переважно без ідеї. Як, — кажуть мені наші ентузіясти, наші січовики люди без ідеї? Так, скажу я. Вони безідейні. Це автомати. Вони тільки зовнішньо сприйняли віру в свою правду, і вони підуть за неї вмирати на один наказ, а то і без наказу. Але все таки це не те, що нам у такій складній ситуації, як саме наша, потрібне. Ті січовики, що діють, як автомати, нам не розв'яжуть цього питання. Ані не розв'яжуть ті, що командують січовиками. Це ще трагічно мало сказати, що ми хочемо самостійної України. Треба також сказати, як ті слова узгіднити з цілим комплексом справ у цілому світі, що, можливо, в дуже чисельних точках не стикаються з поняттям цих наших слів. І тут не вистачить тільки безкомпромісовости чи діючої волі. Тут, можливо, потрібно всі наші душі обернути в такого роду механізми, щоб вони змогли створити велику кількість мудрости і нею напоїти всі клітини нашого, я б сказав, живого єства. Людина, щоб діяти, повинна жити свідомо. Коли вона гнівається — її гнів повинен випливати зі свідомого почуття. Коли любить, те саме. Гнів, ненависть, любов і ласку треба нормувати. Не як нормують форму цегли, а як суть, що родиться у джерелі мудрости, де не може і не сміє бути сирого чи мертвого місця і де випадковість мусить уважатись за хобу, а не за закономірність...

— Нам, Ольго, здається, що коли ми тут, ми вже ступили на справжнє місце. Нам здається, що Україну здобути — це значить воювати, воювати і воювати. Розумію це. Сам був і ще тепер є воїн. Однак прошу прийняти на увагу, що проти наших намагань спрямовуються сотні мільйонів людських воль, і, коли ми збагнемо їх об'єктивну силу, ми тоді тільки оцінимо, які саме перешкоди мусимо перебороти і яку саме машинерію повинні ми збудувати, щоб їх перебороти. Я б сказав ще раз прикладом: коли б нас, ось цих січовиків, привели до гори Монблян і сказали нам ту гору зрушити з місця, а ми повірили б, що ми повинні ту гору зрушити з місця, тоді я дуже сумніваюся, чи ми почали б попихати її нашими голими руками, щоб її зрушити. Думаю, що знайшлася б бодай одна між нами людина, що мала б у душі ідею винайти таку машинерію чи розвинути такого роду енерґію, що ту гору Монблян дійсно могла б зрушити з місця. До цього є багато доріг. Тут допоможе дух, душа, більше, ніж шабля, чи зброя. Тільки треба мати думку, свідому думку, велику думку. І чому я б'юся отут з нашими Селеґіями? Ви, Ольго, напевно цього ніколи не збагнули б, коли б я вам не сказав цього звичайними словами. Я б'юся з ними не тому, що їх не люблю. Навпаки. Люблю цих людей. Також не тому, що сам хочу стати на їх місце. Навпаки. Я уступлю їм своє місце. Я б'юся з ними, бо вони, як творці театру, не мають ніякої ідеї і, мабуть, через певні вроджені властивості, не можуть збагнути суті такої ідеї. Ми, що робимо мистецтво, ми можемо дати поштовх мільйонам і мільйонам людей, почати думати такого роду категоріями, що допоможе нам осягнути нашу мету. З одного боку, ми можемо творити великих людей у нас, а з другого боку, ми покажемо свою великість людям поза нами. Між нами ми збільшимо нашу силу, поза нами, ми зменшимо опір проти нас. Коли ми будемо так робити багато днів і на кожному місці, ми завоюємо час, місце, простір, душі, любов. Театр — це тільки один приклад. Один з багатьох. Це можна поширити на всі ділянки життя. Ми повинні нести ці переконання скрізь де тільки ми будемо. Нема місця на землі, де б ми, маючи ідею і свобідну мудру душу, не могли учинно воювати за нашу справу. Так, Ольго...

(Дальше буде).

Максим Подорожний.

СОВЄТСЬКИЙ ЗЛОЧИН НАРОДОВБИВСТВА У ВІННИЦІ

4) (Продовження)

Розкопки.

Розкопки, як згадано, переводила окрема комісія а при цьому працювали карні в'язні місцевої тюрми. Це було неімовірне, страшне видовище. Зі землі виколувано гори перегнилих трупів, розкладано їх рядом на сонці для ідентифікації та переведення судово-медичних доходжень і опісля знову хоронено в братських могилах при співучасті духовенства та мас народу. На місцях розкопок та в цілій околиці розходився страшний труп'ячий сморід, незважаючи на дезинфекційні заходи. Могили розкопували в'язні. Вони насамперед вщімали верству погнилого одягу, що ним були прикриті трупи, та розвішували на перетягнених між деревами мотузах і дротах. Люди підходили та пробували відшукати між цими одягами знайомі речі: вишиту сорочку чи якінебудь значні інші частини. З часом, ці одяги почали зникати. Живий — як кажуть — живе думає. Нокмми почали красти не цілком прогнилі ще білля і одяги, випирали і чистили їх а опісля продавали на базарі. Тоді на деревах поприбивано таблиці з написами перестороги, що „за крадіж речей з місця розкопок могил судитиме надзвичайний суд і винних чекатиме найтяжча кара". Після того речі зникали в меншій кількості, але зникали.

Добування трупів зі землі було гірше, ніж страшне. Перші верстви трупів, що в більшості могил лежали в повному безладі, подавали собі робітники з рук до рук та складали їх на траві в безпосередній віддалі. Рівночасно обшукувано кишені їх одягів за документами та речами, що допомогли б в ідентифікації. Тільки в деяких випадках ці обшуки давали результат. Дальші верстви трупів доводилося витягати на верх при допомозі сильних мотузів. Це роблено в той спосіб, що двох робітників з верху спускали в могилу мотуз, робітники ж в могилі клали на той мотуз напоперек трупа і тоді його витягувано. Часто траплялося, що труп перервався, або що з нього відлетіла голова чи інша частина. Поміж рядами трупів та між розвішеними одягами блукали постійно одинцем і групами люди та шукали посмертної вістки від своїх рідних. Часто траплялося, що над трупом чи над одягом розносився страшний оклик розпачі. Це хтось з відшукавчів пізнав небіщика, або знайшов якийсь знак по ньому. Ці, що втратили рідних та мали причини спідіватись, що вони є між цими жертвами, з виразом страшного болю схилялись над кожним трупом та в обтягненому почорнілою скірою черепі пробували пізнати дороге їм лице. Найжахливіший образ творили трупи жінок, що в більшості були цілком нагі. Добрі душі бодай по смерти прикривали їх сором якою старою лахою. Траплялося, що хтось з відшукавчів зірвав в траві скромну полеву цвітку та положив на груди цих мучениць і мучеників, що їх тисячами добували зі сирої землі. А люди стояли над цими могилами, тихо шептали молитви і тільки час до часу з якогось здавленого спазмами горла виривався страшний проклін катам. Справді бо, розкрилася земля і показалося пекло.

Висліди розкопок і слідства.

Висліди розкопок і слідства, переведених при великій участі і співдіянні місцевого і позамісцевого населення та численних свідків як теж лікарських і судових спеціялістів, дали віднисно точний образ цього страшного совєтського злочину народовбивства. Кінцеві підсумки цих розкопок і доходжень, зібрані в кількох публікаціях та передані очевидцями, говорять самі за себе.

Місця розкопок.

Як уже згадано, масові могили знайдено у Вінниці в трьох місцях: в овочевому саді, на старому кладовищі та в „парку культури і відпочинку".

Перші масові могили розкрито в саді, в Долинках, на західному передмісті Вінниці, у віддаленні приблизно двох миль від середини міста, по правому (північному) боці Літинського шосе. Загальна поверхня саду виносила 60x1000 метрів нерівної, зарослої травою землі, засадженої численними старими овочевими деревами. Між ними росли вже теж молодші корчі. В зимі 1937-1938 року цю площу зайняло обласне управління ГПУ-НКВД та обвело її високим приблизно на 3 метри парканом з дощок, що цілком закривав це місце перед очами населення, як це вже згадано на іншому місці. Офіційно було пущено поголоску, що за тим парканом відбуваються військові вправи і для замилення очей припадкового свідка там навіть споруджено було фіктивну стрільницю зі землі.

На цьому місці в південному куті знайдено яму з негашеним вапном. Після того, як в гостріій зимі 1942-43 місцеве населення розтягнуло дошки з паркану, на тому місці легко можна було спостерегти невеликі заглублення в землі. Вперті поголоски між населенням та опісля припадкове відкриття кількох трупів були безпосередньою причиною розкопок. На цьому місці відкрито всіх 34 ям і з них видобуто 5,644 трупів. В одній ямі були тільки документи, в одній тільки черевики і в одній тільки одяги. Величина поодиноких могил виносила від 2.5x3 до 2.8x5 метрів.

Тільки в 7 могилах кількість трупів була менша від 100. В 20 могилах кількість хиталася між 100 і 200 а в 9 могилах було понад 200 трупів. Найбільша кількість трупів в одній могилі виносила 284.

Всі могили були прикриті зверху приблизно на два метри грубою верствою землі, під якою, за виїмком тільки 3 могил, була ще верства одягів. Під цими верствами землі і одягів ціла глибока на три до чотири метри яма була заповнена трупами, в поодиноких випадках ще перекладеними верствами одягів. Всі ями були цілком зрівнані зі землею.

Ще під час розкопок могил в цьому місці, за вказівками населення відкрито їх теж в двох інших місцях, іменно, на старому кладовищі та в „парку культури і відпочинку".

Теж старе кладовище, положене по лівому боці Літинського шосе та віддалене тільки на яких 600 метрів від центру міста, було в роках 1937-38 обведене робітниками обласного НКВД високим і непроглядним парканом. В поодиноких місцях там був ще в додатку високий в ріст людини „живий пліт". Майже на цілій площі видно було ще позападувані сліди старих гробів, внаслідок чого поверхня цілої площі була дуже нерівна. Після очищення терену від корчів, скрізь можна було спостерегти з правила квадратові западнення землі на яких 10-15 центиметрів. Прокопавши з правила два метри землі, теж в цих місцях натраплено насамперед на верству одягів і під ними на масу трупів. Всіх масових могил тут відкрито 42 і в них знайдено 2,405 трупів. Кількість трупів в кожній могилі не була однакова, бо доходила від 50 до 147. Тільки в трьох випадках було їх менше, іменно: 4, 8 і 12. Тільки 26 могил можна було пізнати по заглубинах землі. Всі інші були старанно зрівнані зі землею, а деякі в додатку ще були замасковані поодинокими звичайними гробами. В одному випадку масову могилу знайдено під гробом померлого комісара НКВД. Дивний символ. З цих фактів можна вносити, що на цьому місці могло бути ще далеко більше масових могил, що їх не знайдено, бо цілу площу годі було перекопувати два метри в глибину.

Масові могили на цьому місці були пересічно менші ніж на першому і їх поверхня виносила від 1x2 до 2.5x4.5 метрів. Теж глибина цих могил вже була менша і виносила від 3 до 3.5 метрів. Положення могил на цьому місці вже не було в такому черговому порядку як на першому місці і теж самі могили, з огляду на пісковату землю, вже не були такі рівні і правильні як в глиняній землі в городі.

Коротко після знайдення масових могил на старому кладовищі, їх знайдено ще теж в безпосередньому віддаленні, бо тільки через Літинське шосе, в „Парку культури і відпочинку". Їх відкрито на донесення та за вказівками недавнього сторожа того парку. В парку росли старі дуби, між ними вже було багато корчів а решта була заросла травою. Власне на цих місцях були споруджені майданчики до танців, гойдалки та інші удовіднення для дозвілля. Власне тому більшовики й назвали були це „Парком культури і відпочинку". В північно-східній частині парк прилягав безпосередньо до колишнього будинку тюрми НКВД. В цьому парку можна було вже тільки з трудом спостерегти багато менші чотирогранні заглиблення в землі між на попередніх місцях. З того роблено висновок, що з огляду на відвідини людей в парку НКВД опісля ще додатково вирівнювало могили. Іншу частину цього парку в останньому часі зачали управляти та садити і сіяти городину.

На цьому місці відкрито всіх 13 масових могил, зі загальною кількістю 1,383 трупів. Кількість трупів в поодиноких могилах хиталася між 33 і 144. Над двома гробами був майданчик до танцю а над одним був влаштований „кабінет сміху". Червоні злочинці заставляли людей танцювати і сміятись по трупах їх батьків і братів. Це називається „країна квітучого соціялізму".

Розкопки і дальші пошукування за могилами на цьому місці натрапляли на всілякі труднощі, бо місце вже було заросло корчами і це теж унеможливлювало пізнавати заглиблення. Ці корчі вже були насаджені для замаскування могил. З огляду на велику поверхню цього парку, виникали оправдані припущення, що там є ще багато більше масових могил, але цілої поверхні не можна було перекопати. Здогадувались, що масові могили находяться теж на тому місці, що тепер було під управою.

Відкриті могили а цьому місці відповідали меншим могилам з першого місця розкопок та виносили пересічно 2.5x3 метрів поверхні. Подібно як і в попередніх випадках, під дво-метровою верствою землі була ще верства одягів і під цим вже трупи. Глибина цих могил виносила майже в усіх випадках три метри.

(Дальше буде).

НАУКОВА СЕСІЯ ВУАН У ВИННІПЕГУ ПРИСВЯЧЕНА ПАМЯТІ Т. ШЕВЧЕНКА.

Президія Української Вільної Академії Наук (президент: проф. Д. Дорошенко, генеральний секретар: проф. Яр. Рудницький) в Винніпегу (Канада) проголосила, що влаштує в дні 13 березня 1949 „Наукову Сесію, присвячену памяті Т. Шевченка". Програма Сесії така:

Розвиток української науки під прапором Шевченка — проф. Д. Дорошенко.

ВУАН в 1948/49 році — проф. Яр. Рудницький.

Віруючий Шевченко — проф. Л. Білецький.

Шевченко й українська літературна мова — проф. Яр. Рудницький.

Деклямація творів Шевченка — артистка Н. Дорошенко: 1. Б'ють пороги, 2. Молітесь, братія (уривок з „Гайдамаків"), 3. 43-тий псалом.

Д. Лобай.

ШМІЛЬ КОГАН — ДІЙСНИЙ ЛІДЕР ТОУК.

I.

Газети недавно повідомляли про арештування Сема Кара в Ню Йорку, якого вже депортовано до Канади і він стане тут на суд за участь у совєтській шпіонажі в Канаді. Королівська комісія, що переводила слідство в справі шпигунства, заявила в своїм звіті, що Кар мав бути рекрутаційним агентом для шпигунської сітки і мав постачати пашпорти для шпигунів. За один такий пашпорт він мав взяти 3,000 долярів від представника совєтської амбасади в Оттаві. Кар мав бути арештований, але він завчасу втік, і аж майже по трьох роках його досягла рука справедливости в Америці.

Сем Кар є одним з головних комуністичних лідерів в Канаді. Він дістав відповідний вишкіл в Ленінськім комуністичнім інституті в Москві, був організаційним секретарем партії, дописував до комуністичних газет, писав памфлети і брошури, був кандидатом „прогресивної партії праці" на посла федерального парляменту в окрузі Спейдана-Торонто в 1945 році.

Його виборча кампанія була дуже коштовна. Я жив тоді в тій окрузі і бачив це на власні очі. Плякати на домах, ріжні летючки, відозви і навіть окремі брошури були друковані в ріжних кольорах, щоб притягнути увагу читача, і все це було масово поширене — цілком безплатно. Ні одна капіталістична партія — ні ліберальна, ні консервативна — не дорівняла кампанії Сема Кара. Мало того. Взяти обидві ці партії і ще додати до них партію Сі-сі-еф — то всі вони разом не видали так багато і так коштовної літератури в часі виборчої кампанії.

Звідки Сем Кар дістав стільки грошей на таку коштовну виборчу кампанію, я не берусь вгадувати. Але його дійсна роля, що була виявлена пізніше, частинно пояснює, чому комусь дуже залежало на тім, щоби Сем Кар був вибраний до канадійського парляменту.

Розуміється, не дивлячись на дуже коштовну кампанію — Сем Кар провалився у виборах.

∴

Сем Кар не дійсне імя, а прибране. Про нього пишуть, що він вродився на Україні, але не кажуть, якої він народности. Та коли його дісне і'мя є Шміль Коган, то українському читачеві не треба вже більше пояснень.

ТОУК — Товариство Об'єднаних Українських Канадців. Давніше воно називалося ТУРФДім — Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім. Це є одне і те саме товариство зі зміненою назвою, що постійно підкреслювали обидва органи товариства — „Українське Слово" й „Українське Життя" — в місяці жовтні минулого року, коли писали про 30-ліття ТУФДому-ТОУК.

Я написав у наголовку: „Шміль Коган — дійсний лідер ТОУК". Чи думає читач, що це може переборщене, що це лише фраза? Ні, це дійсний факт.

Як на Україні Каганович, Хатаєвич або Хрущов є дійсним правителем з ласки Сталіна і московського Політбюра, так і в Канаді дійсними лідерами ТУРФДому-ТОУК були і є Сем Кар, Тим Бак та інші члени торонтовського Політбюра партії. Бо комуністична партія, як би вона не називалася, є одна на цілий світ, а її головний провід є в Москві.

∴

Шміль Коган, Майк Бюгей, Стюарт Смит, Тим Бак та інші приїздять на краєві зїзди ТУРФДому-ТОУК і на тайних комуністичних конференціях вирішують, що і як має бути ухвалене на зїздах, а навіть хто має бути вибраний до центральних комітетів (тут я розумію центральні комітети й інших організацій, як Робітниче Запомогове Товариство). Українські делегати голосують на зїздах і ніби вибирають свої головні заряди, але про їх склад вже наперед вирішив Шміль Коган або Тим Бак.

Тересі і прокопи, щатульські і нівізівські вдоволяються титулами і фігурують перед світом, але дійсним босом над ними є хто інший — завсіди не українець, який засідає в Політборю компартії.

∴

Шміль Коган був представником Політбюра компартії на 12 зїзді ТУРФоДму-ТОУК, що відбувся у Винніпегу в днях 15—20 липня 1931 року. Про його виступ на зїзді читаємо оце в офіціяльнім звіті:

„Після відчитання привітів тов. Сем Кар вітає зїзд від Політичного Бюра Комуністичної Партії Канади. Він висловлює побажання, щоб наради мали чисто революційний характер і щоб зворот на цей шлях був зроблений тими зарядами, що зістануть вибрані. Вже недалеко той день, коли під проводом КПК (Комуністичної Партії Канади) і ВЮЛ (Воркерс Юніти Ліг) ми візьмемо владу в свої руки, каже він. Ми мусимо післати привітання робітникам Радянського Союзу і тим революціонерам, що томляться в Луцькій тюрмі. Всі наші робітничі організації приймають заклик до світової революції і стають під провід компартії, щоб знищити цей капіталістичний лад. Привіт тов. Кара делегати й делегатки приймають буйними оплесками".

А зарядовці ТУРФДому-ТОУК по трусячому вічно репетували й репетують, що ця організація неполітична і некомуністична, що вона — освітньо-культурна і мистецька. Як же назвати ту мову, що нею так пописувався на 12 зїзді ТУРФДому Шміль Коган?

∴

Мова Сема Кара — це мова пятиколонника, це мова агента чужої держави, яка в іншій країні не могла б мати місця. Але в „демократичній Канаді" — все дозволено.

Тільки що спільного має ця мова з „українською культурно-освітною організацією", як себе ТУРФДім-ТОУК завсіди називає? Чи не свідчить це про те, що Шміль Коган і йому подібні зробили з цеї організації сліпе орудя в руках пятої колюмни в Канаді, з чого навіть не здають собі справи рядові члени організації?

∴

Та Шміль Коган не лише вітав зїзд ТУРФДому-ТОУК від Політбюра комуністичної партії і перехвалявся взяти „владу в свої руки" в нашій Канаді, але й виголосив доповідь на зїзді цеї „неполітичної і некомуністичної" організації. У звіті зїзду на 14 сторінці читаємо:

„Девяту сесію відкрито в суботу, 18 липня, в годині 8-ій рано. Голова тов. Струсь.

Доповідь виголошує т. Сем Кар, представник Політбюра Комуністичної Партії Канади".

І далі йде доповідь, очевидно подана в скороченню. Доповідь не для культурно-освітньої організації, бо нічого спільного з культурою чи освітою вона не мала, але доповідь для комуністичної партії, або для такого збору людей, що є під повною контролею компартії, тільки прикривається українською й культурно-освітною вивіскою.

∴

В своїй доповіді Шміль Коган між іншим ще сказав:

„Терор посилюється тому, що робітничий революційний рух міцніє.

Ми говоримо про зворот. Важливе це, чи ми зуміємо повести той зворот на практиці. Всі масові організації в Канаді, а між ними й ТУРФДім, були більш філянтропічними організаціями. Ці організації мали на меті не боротися, а допомагати в боротьбі. А нам треба це не допомогати, а боротися.

Ми повинні обєднатися міжнародньо, ми повинні обєднати робітництво й фармерство цілої Канади, ми повинні одні другим пояснювати справу й брати провід у боротьбі, не робіть ріжниці, якої хто народности.

Ми повинні говорити більше про Радянський Союз, повинні вказувати на соціялістичне будівництво в СРСР. Ми повинні порівнювати будову соціялізму в Радянськім Союзі з капіталістичною системою, ща загниває".

Доповіді на зїзді якоїсь організації не виголошує чужий чоловік, ані навіть братній делегат. Братній делегат складає лише привіт від своєї організації. Доповідь виголошує лише той, хто є в проводі організації.

І Шміль Коган був у проводі ТУРФДому-ТОУК, і його голос був там важніший і більш вирішальний, як всяких шатульських і навізівських.

(Український Голос).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАГО, ІЛЛ.

Відлітають сірим шнурком...

Малий стрілецький гурток в нашому місті щораз більше маліє. Пересічно що два роки відходить від нас — стрілець, відходить живий свідок й учасник збройної боротьби України з-перед 30-то літ. Коли так дальше піде й коли статистичні калькуляції мають яку вартість, то за 20 літ, себто в 1969 році, заспіває народ за останнім вже стрільцем „Вічная Память". І на тому закінчиться коротка, але славна, історія українського стрілецького ордену в Шікаго.

Тим разом відійшов від нас старший десятник Василь Лоняк, член 221 відділу У. Н. Союзу. Ніхто в нас в Америці не веде архіву, тому можу сказати про покійного лише „з голови". Був він родом зі золочівського повіту, служив в австрійській жандармерії. По розвалі Австрії вступає на службу до У. Г. Армії, яка призначає його командантом жандармерії на фронтовому відтинку ,група Лютовиська" в Карпатах. По офензиві ген. Галлера група ця перейшла на Чехословаччину, де її інтерновано в таборі Дайч-Габель. Коли східну Галичину признано Польщі, багато наших старшин і підстаршин голосилися до служби в Радянській Україні, будучи під впливом тодішньої українізації Т.абор Дайч-Габель став переходовим табором т. зв. репатріянтів Радянської України. З тодішньої сотні жандармерії відіхало на Україну несповна 100 людей, де їх приміщено в селі Осенивка біля Чугуєва на Харківщині в районі червоної старшинської школи. Дальша історія тих людей така, що по десятьох літах іхього побуту в Осенивці, в часі „голоду на Україні", тих галицьких поворотців ,зліквідовано"! До Польщі вертали на „чорно" через Збруч річку жінки й діти тих нещасних жертв, в напів божевільному стані й розказували, що й як було.

Покійний Василь Лоняк належав до тих, що ,в дебатах" куди їхати з Дайч-Габлю все обстоював думку, що треба їхати „в світ", а не йти служити полякам і москалям. Сам він поїхав до Америки й осів в Шікаго. Як й всі нові імігранти зразу дуже бідував, був без праці і т. п. Та передержав злі часи, став горожанином, спровадив жінку й діти з краю, працював тяжко й доробився значного маетку. В парі з тим був активним в українському життю. Працював в Українському Стрілецькому Гуртку, О.Д.В.У й в рядах У. Н. Союзу. Був фінансовим секретарем 221-го відділу У. Н. Союзу в часі мого приїзду до Америки.

В понеділок, дня 7. березня, відпровадили його друзі й знайомі на вічний спочинок на цвинтар св. о. Миколая По 68 літах трудолюбивого життя спочив він в ілинойському чорноземі над берегом ріки Діслейнс На його адресу можна вкінці сказати: Виповнив світло свої обовязки супроти Бога, своеї родини й народу, з якого вийшов. Вічна Йому Память!

Степан Куропась.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Скитальців, що прибувають до Америки, чи тих, що ще живуть на скитальщині в Европі, прохається не надсилати до поміщення в газеті особистих подяк поодиноким особам, організаціям, чи ЗУАДКомітетові за те, що вони їм помогли чи помагають дістатись до Америки.

Того роду „подяки", якщо їх хтось доконче хоче помістити в газеті, належить слати до адміністрації як звичайні платні оголошення.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохаеться на початку листа **доконче** подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаете.

За листами чи адресами від скитальників прохаемо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

* * *

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17,389 **До таборових управ** на скитальщині. Проситься звідомити по таборах, що за Дунда Агафією і Марією з с. Марківці (Товмач) пошукує з Америки Стефанюк Софія. Голоситись на ч. 17,389.

17,390 **До таборових управ на скитальщині.** Проситься звідомити по таборах, що за Фриз Михайлом з Теребовлі пошукує сестра з Америки Марія Швалюк. Голоситися на ч. 17,390.

17,391 Колісник Теодора, Білоус Івана з с. Чорного Потока (Буковина) від Запарнюк Володимира.

17,392 Грицевич Івана, Миколи, Гарасима, Теодора і Михайла з с. Мацькович (Перемишль) від Новак Софії д. Івана з дому Грицевич.

17,393 Бротняк Юстини і Катерини то односельчан з с. Бариця (Горлиці) від Бортняк Анни д. Юстина.

17,395 Дзінь Марії від Пшинишняк Анастазії з с. Лиса (Підгайці).

17,396 Юфим Тимка батька з с. Плии (Жовква) від доньки Юфим Марії зам. Шміт.

17, 397 Канчур Григорія з с. Любар (Житомір) від зятя Вем Іляріона.

17,398 Рідних і знайомих з с. Стратина і Радивилова (Волинь) від Бакаленко Миколи з Радивилова.

17,399 Паук Михайла, Ворончак Петра з с. Болозова Горішна і з с. Товарна (Добромиль) від Ворончак Теодора.

17,400 Гавришко стрийка з с. Мацькович (Перемишль) від Гавришко Анни (сироти).

17,401 а) Вінцовська Павлини з дому Сидорчак від Сидорчак Петра з с. Волосянка (Стрий).

17,401 б) Палюх Олени, Анни і Марії з с. Плугова (Золочів) від Струк Йосифа.

17,402 Мальговський Юрка і Марії з м. Ужгорода (Карпатська Україна) від Макар Марії Огурчак.

17,403 Ярошко Степана, Павла і Михайла з с. Футори (Любачів) від Козій Марії.

17,404 Хоркавий Яцка з с. Підярків (Львів) від Назаркевич Михайла.

17,405 Горонь Марії д. Василя, Терлецький Михайла с. Василя з с. Росіх (Добромиль) від Затвардницький Михайла.

17,406 Туркевичів від Чайковський Івана с. Петронелі з с. Доброполе (Бучач).

17,407 Дудак Микити с. Гната з м. Визна (Білорусь) від Новицький Миколи.

17,408 Животко Теодора із Збаразького повіту від Ґонта Богдана.

17,409 Нагірний стрийка с. Гаврила з с. Бачів (Перемишляни) від Нагірний Петра с. Івана.

17,410 Рідних і знайомих з м. Глинян (Перемишляни) від Головчак Ярослава.

17,411 Гасюк з дому, трох сестер мого батька від Гасюк Романа с. Петра і Февронії з дому Дидух.

17,412 Матковська Анни з дому Антонів від Антонів Миколи

17,413 Синиця і його сина, Мушак з Надвірної від Турянський Василя

17,414 Куцмида Марії з с. Насінний (Сянік) від Куцмида Христини.

17,415 Бариляк Івана з м. Комарно (Рудки) від Ґірський Григорія.

17,416 Тітки Іванюк Анни і її доньки Марії та знакомих з с. Товмачик (Коломия) від Міщук Йосифа.

17,417 Книш Івана і Павлини з Винник (коло Львова) від Куцик Мирослава.

17,418 а) Колосівський Ярослава з с. Заднешівка (Скалат) від Тулкалюк Романа.

17,418 б) Тулкалюк Антона з с. Вільхівчик (Купчинці) від Тулкалюк Романа.

17,519 Воловичин Костя стрийка від Воловичин Юрія.

17,420 Лаушин Миколи і Марії з с. Дзвеняч (Турка) від доньки Лаушин Анни.

17,421 Татарин Василя з с. Вільсяниці (Товмач) від Татарин Анни д. Тимка з с. Милований.

17,422. **До таборових управ** на скитальщині. Проситься звідомити по таборах, що за Дацюк Ольгою з України, яка перебувала в Австрії, пошукує її брат з Америки Данцюк Павло. Голоситись на ч. 17,422.

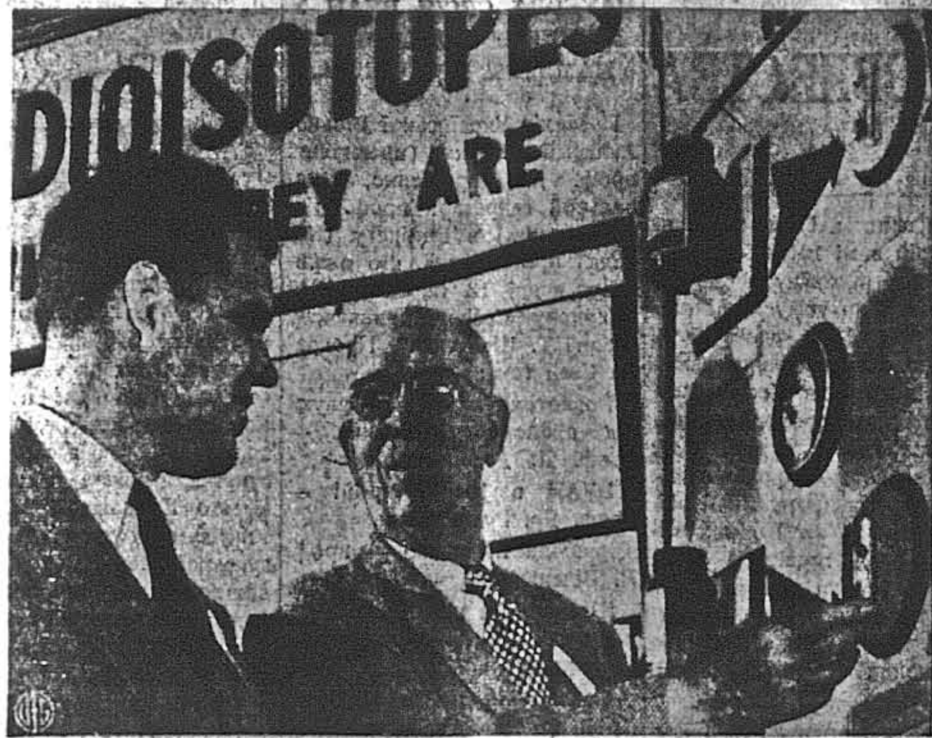
17.423. Нишковська Пазі зам. Попільчак д. Данила з с. Поляни (Ясло), Мудрий Михайла ур. в Америці, перебував в селі Радочина (Горлиці) від Мудрий Андрія.

17,424, Тупісь Миколи і Гринька з с. Слободи Золотої (Бережани) від дочки Йосифа Тупісь зам. Ковалів.

17,425. Нановський Михайла з с. Потік Великий (Старий Самбір) від Нановський Якова с. Степана.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.



НАДІЯ НА ВИЛІКУВАННЯ ХВОРОБИ РАКА.—В місті Мемфіс, Тенесі, відбулась недавно Краєва Конференція Лікування Рака. Зліва бачимо директора Краєвого Інституту Лікування Рака, яким є д-р Дж. Р. Геллер, мол. Зправа це д-р С. С. Неселрод, президент Товариства Боротьби з Раком. Обидва оглядають радіоактивні ізотопи і діляться думками, оскільки атомова енергія допоможе в лікуванні рака.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" **безплатно, хай вишле таке** оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було **поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове** оголошення, розміру 1 цаль в одній **колюмні** коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

АМЕРИКАНСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ У БРАЗИЛІЇ

Ріо де Жанейро. — Ген. Марк В. Кларк, який тепер є командантом Шостої Армії у Злучених Державах і має свою квартиру в Сан Франсиско, приїхав до Бразилії на „приватні відвідини". Не зважаючи на те, йому на зустріч вийшли високі офіцири бразилійської армії.

Відвідини ген. Кларка припадають на час, коли Спільна Бразилійсько - Стейтська Технічна Комісія у Вашингтоні одноголосно ухвалила, щоб економічний розвиток Бразилії приспішити на підставі дбайливо придуманої програми видатків у тому напрямі, щоб розвиток бразилійських ресурсів переводити приватними підприемствами. Розбудова має обняти промислову й рільничу ділянку. Комісія була встановлена на підставі порозуміння між президентом Труманом і президентом Дутрою. Бразилійський конгрес ухвалив, що праця над розвитком ресурсів має тривати пять років.

ГАНЕБНИЙ ВИСТУП СОВЄТСЬКОГО САТЕЛІТА ПРОТИ АМЕРИКИ.

Лейк Соксес, Н. Й., 11. березня. — Соціяльна і Економічна Рада ОН розглядала вчора резолюцію в справі включення Корейської республіки в Господарську Комісію ОН для Азії та Далекого Сходу. На цю тему забрав слово совєтський представник Польщі, д-р Кац-Сухи, виступаючи з ганебною лайкою проти Америки, мовляв, Корейська республіка є тільки штучним американським твором і т. п. Американський представник в Раді, Лерой Д. Стайнбовер, вийшов на той час зі залі нарад і вернувся аж після того, як совєтський сателіт скінчив свою лайку. Вихід з нарад американського представника викликав велику констернацію в Раді.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 2050. Злочинний вчинок.



Саме тоді, як Редзік гнав за Дженою в сторону колиби, Тарзан підняв на плече раненого левика і пустився за слідом.

Редзік, знеохочений своєю невдачею, закурив люльку і пустився на виконання другої половини придуманого звірського вчинку.

Одначе, як і інші недосвідчені лісовики, він кинув запалений сірник на землю...

...і заки ще перейшов сто кроків, сухе ріща почало горіти.